

М.А. ЛИТВИНЕНКУ — 75

Відомому вченому у галузі селекції та насінництва основної зернової культури України — пшениці м'якої озимої, завідувачу відділу селекції та насінництва пшениці Селекційно-генетичного інституту — Національного центру насіннезнавства та сортовивчення, доктору сільськогосподарських наук, професору, академіку НААН Миколі Антоновичу Литвиненку виповнилося 75 років.

Народився М.А. Литвиненко 1 січня 1947 р. у с. Духовичі Охтирського р-ну Сумської обл. У 1971 р. закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В.В. Докучаєва. У 1971–1974 рр. навчався в аспірантурі у Всесоюзному селекційно-генетичному інституті (нині — Селекційно-генетичний інститут — Національний центр насіннезнавства та сортовивчення). Там же й розпочав трудову діяльність. З 1986 р. — завідувач відділу селекції та насінництва пшениці інституту, у 1993–2007 рр. — заступник директора інституту з наукової роботи.

М.А. Литвиненко — кандидат сільськогосподарських наук з 1976 р., член-кореспондент НААН — з 1999 р., доктор сільськогосподарських наук — з 2002 р. і цього ж року Миколу Антоновича обрано дійсним членом (академіком) НААН. Вчене звання професора присвоєно у 2016 р.

М.А. Литвиненко за кількістю введених сортів та їхніх посівних площ упродовж останніх 30-ти років є найрезультативнішим вітчизняним селекціонером. Ним уперше в Україні ідентифіковано генетичні джерела короткостебловості пшениці.

Учений сформулював теорію оптимальних темпів росту і розвитку рослин восени, розробив параметри моделі сорту універсального типу, показав можливість комбінування різних генетичних систем і механізмів адаптації при гібридизації пшениці. Він обґрунтував можливість «генетичного містка» під час добору батьківських форм, а також ефективності конвергентних схрещувань.

Микола Антонович є одним з авторів напряму селекції зі створення сортів «екстрасильної пшениці» зі стійкістю до збудників 7–9 хвороб. Ним розроблено біотехнологічний метод отримання андрогенних дигаллоїдів на базі ідентифікованих генотипів з підвищеною здатністю до гаплопродукції, запропоновано схеми використання штучного клімату для отримання 2–3 генерацій у рік за одночасного добору генотипів за адаптивними ознаками, розроблено

вдосконалену технологію селекційного процесу пшениці м'якої озимої за використання біотехнологічних і молекулярно-генетичних методів. Ця технологія дає змогу скоротити термін створення сортів пшениці на 3–4 роки та підвищити ефективність селекційного процесу на 20%. Ним розроблено 18 методів прискорення селекційного процесу та підвищення його ефективності.

М.А. Литвиненко створив 124 сорти пшениці м'якої озимої, 84 з яких упродовж 1982–2021 рр. було районовано в Україні та за кордоном сумарною площею їх посіву в Україні — понад 96 млн га, за кордоном — близько 40 млн га.

М.А. Литвиненко — автор 218-ти наукових публікацій, 3-х свідоцтв на методи селекції, 72-х патентів на сорти пшениці м'якої і твердої.

За внесок у вітчизняну науку та аграрне виробництво М.А. Литвиненку присвоєно звання «Заслужений працівник сільського господарства України» (1993), лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки (1997). Його нагороджено орденом «За заслуги» III і II ступенів (2006 та 2011), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2002), Почесною грамотою Верховної Ради України (2016).

Щиро вітаємо ювіляра та бажаємо йому міцного здоров'я і творчого натхнення.

**Відділення рослинництва НААН
Селекційно-генетичний інститут —
Національний центр насіннезнавства
та сортовивчення**